

ZIMNÍ ŘEZ OVOCNÝCH DŘEVIN

stareodrudy.cz

Sestavil:

Ing. Vojtěch Ptáček, Ph.D.

www.vojtaptacek.webnode.cz

ptacek-vojta@seznam.cz

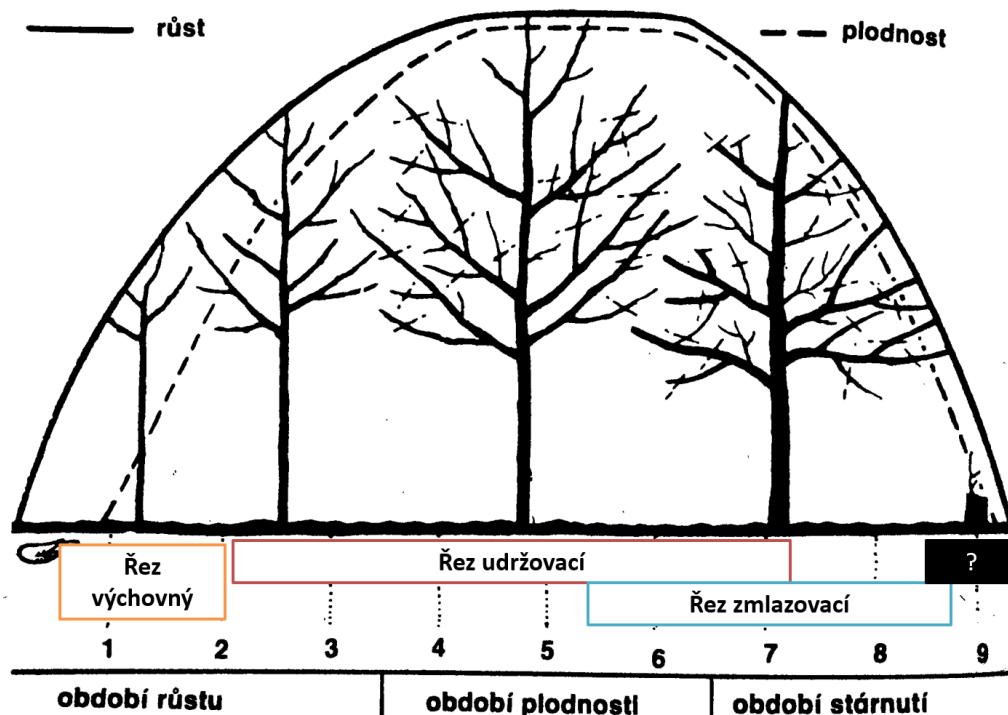
723 806 701

Text vznikl pro potřeby kurzu Zimního řezu jaderovin, slouží jako podkladový materiál pro studenty.

Zdroje obrázků k dispozici u autora.

Proč řežeme?

- Udržování koruny v určité velikosti
- Snížení koruny pro lepší dostupnost
- Zlepšení přístupu světla a vzduchu do koruny -> choroby a škůdci
- Ovlivnění plodnosti
- Prodloužení období plodnosti a oddálení stárnutí

Typy řezu:

Řez výchovný – provádíme jej přibližně do pěti let od výsadby a jeho hlavním cílem je zapěstovat korunku stromu do požadovaného tvaru tak, aby byla pevná a vzdušná.

Řez udržovací – provádí se od pátého roku dále během celé doby plodnosti. Jeho hlavním účelem je udržet strom v plodnosti, prosvětlený a vitální po co nejdelší dobu. U nízkých tvarů (V, ZK, ČK) se provádí každoročně. U vyšších kmenných tvarů (PK a VK) se provádí jen jednou za čas. Většinou jednou za 2-3 roky.

Řez zmlazovací – O tomto řezu uvažujeme, když strom přestává plodit nebo je silně zahuštěný či přerostlý a potřebujeme upravit jeho velikost. Zasahujeme do starších silných větví a strom na to většinou reaguje bujným obrůstáním. Proto je dobré provádět po zmlazení v dalších dvou letech řez na zapěstování nové kostry stromu.

Dalším případem je doba kdy uvažujeme o výměně odrůdy a strom tedy **přeroubáváme**. Pokud uvažujeme o přeroubování je třeba si dopředu zajistit roubovací materiál (odebírá se koncem prosince či začátkem ledna) a samotné roubování se provádí v předjaří či na jaře. Po přeroubování je třeba provádět výchovný řez po dobu několika let, neboť zapěstováváme zcela novou kostru stromu.

Kdy řezeme

Každý ovocný druh má svá specifika řezu, ale obecně je můžeme rozdělit do dvou kategorií dle doby provedení:

1. **Řez zimní / jarní** – provádíme v době vegetačního klidu od opadu listů přibližně do doby rašení (i dále). Hlavním smyslem je stromy tvarovat a prosvětlovat. Stromy na to reagují prorůstáním nových letorostů (intenzivní vegetativní růst) a mohou pak zahušťovat a tvořit tzv. vlky. V zimním období můžeme bez obav řezat jádroviny (jabloně, hrušně, kdoule, mišpule, jeřáby a další) zatímco od začátku rašení je vhodná doba na řez peckovin (slivoně, třešně, višně, meruňky, broskvoně, ořešáky), u kterých nezapomínáme na pravidlo Zahnova řezu.
2. **Řez letní** – provádí se přibližně na přelomu července a srpna a jeho účelem je prosvětlit korunu stromu, aby docházelo k lepšímu vyzrávání letorostů a tím tvorbě kvalitnějších květních pupenů a lepšímu vybarvení plodů. Je jen DOPLŇKOVÝ

Pěstitelské tvary

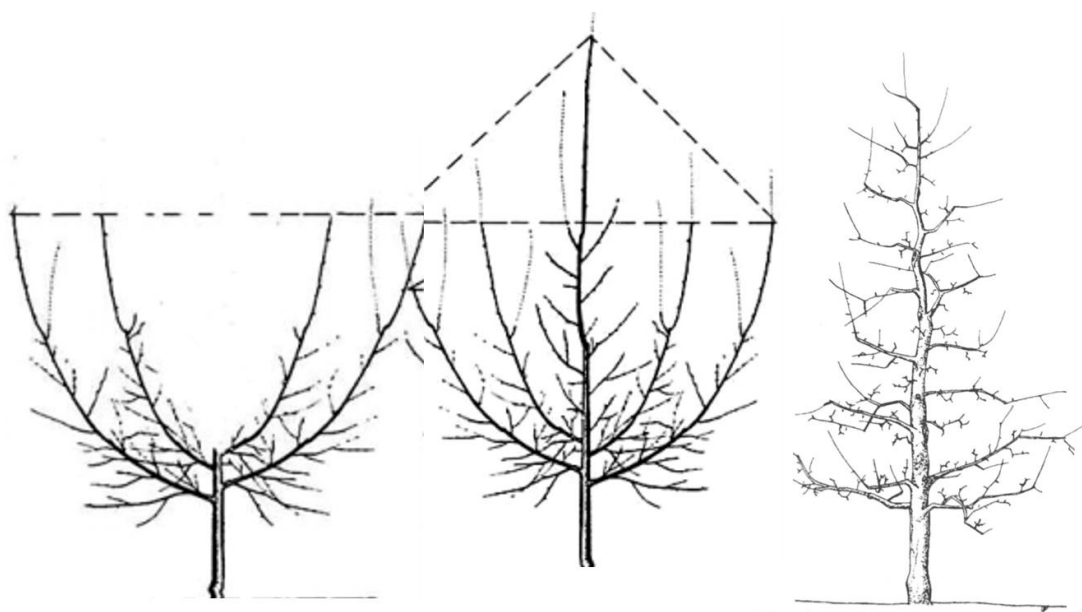
Vřeteno (V) – (0,4-0,6 m) moderní systém tvarování kdy na slabě rostoucí podnoži máme kulturní odrůdu a ta má terminální výhon ze kterého vycházejí polokosterní větve, které se v průběhu života dřeviny řezem obměňují. Ve vyšších partiích častěji, níže položené méně často.

Zákrsek (ZK) – (0,6-0,8 m) má pevnou kostru koruny tvořenou třemi až pěti kosterními větvemi a v případě že se nejedná o tvar duté koruny tak i s terminálem. Na kosterní větve navazují větve nižších řádů a plodný obrost.

Čtvrtkmen (ČK) – (0,9 – 1,1 m) tvar koruny je obdobný jako u zákrsku, jen je výše posazená koruna.

Polokmen (PK) – (1,3 – 1,6 m) jedná se již o vyšší kmenný tvar kdy se předpokládá, že bude zapěstována pevná koruna, která bude vyžadovat jen občasné zásah řezem. Zde je třeba upozornit na nevhodnost některých odrůd pro vyšší kmenné tvary (např. Topaz).

Vysokokmen (VK) – (1,7 – 2,2 m) zde platí to samé co u polokmenu.

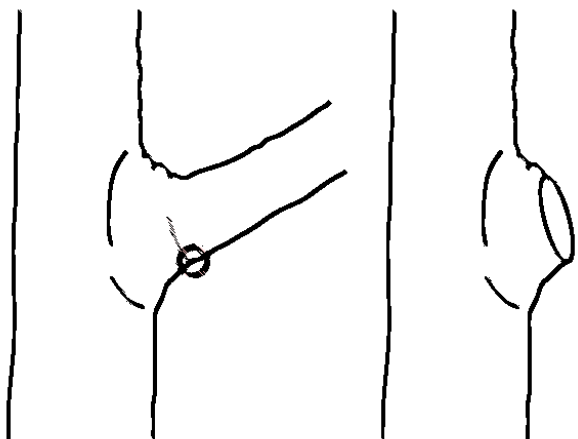
Dutá a kotlovitá koruna

Pyramidální koruna

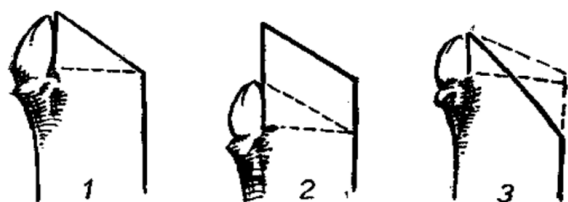
Vřeteno

Jak správně řezat

Řez na větvní kroužek

Řez na pupen (správně č.1)

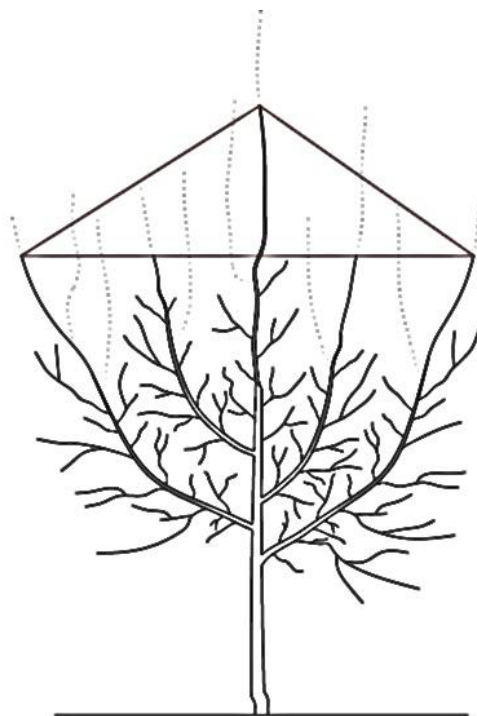

Postup zapěstování plodného obrostu v intenzivním tvaru

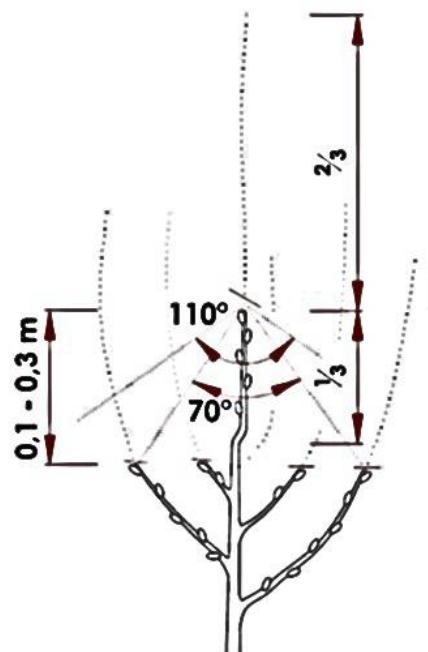

6. Fyziologicky zdůvodněný způsob řezu: A – zkrácení letorostů, B – jarní řez v následujícím roce, C – plodné útvary, které se vyvinuly v následujícím roce

Rovnovážná koruna po řezu

Výchovný řez

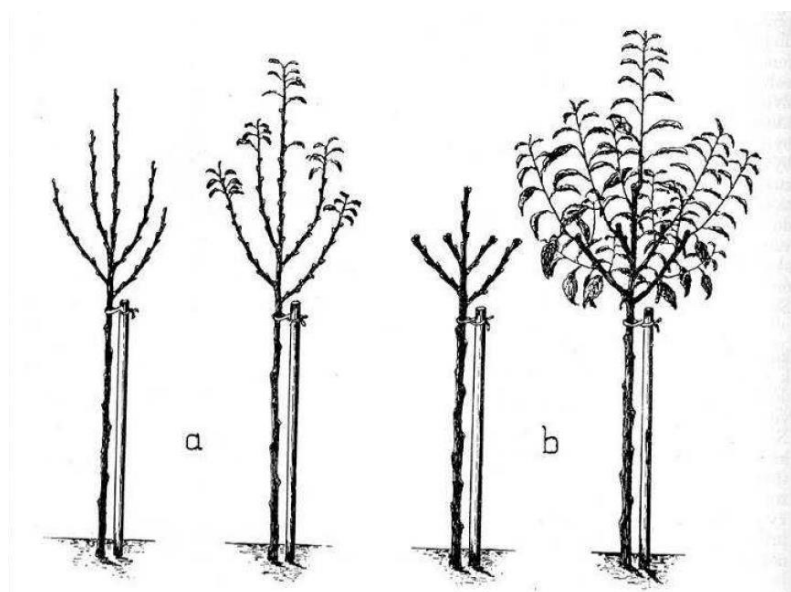

Podnože ovocných dřevin

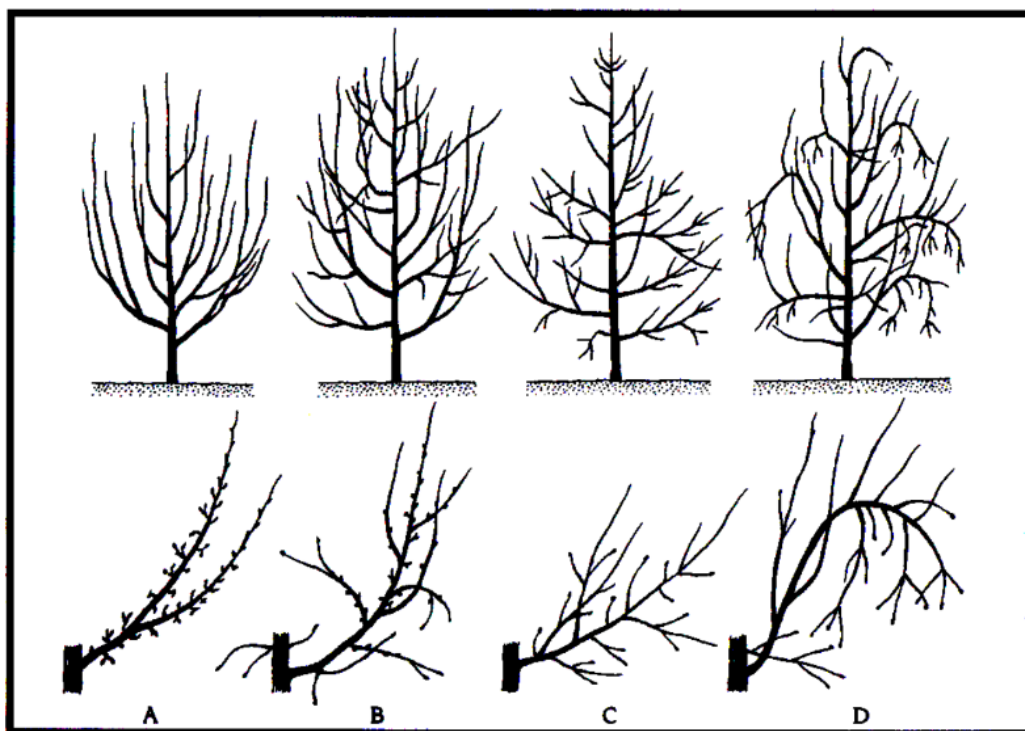
Síla vzrůstu		Intenzita růstu (%)	Názvy podnože
Jabloně	Zakrslé	> 60 %	M 27, J-TE-F, J-TE-G, P22, P16
	Slabě rostoucí	o 40 – 60 %	M 9, J-TE-E, M 26, J-OH-A, P14, P60, Pi80, V1
	Středně vzrůstné	o 20 – 40 %	MM 106, M4, M7, V2, V7
	Silně vzrůstné	o 0 – 20 %	M1, M2, MM 101, MM 104, J-TE-C,
	Velmi silně vzrůstné	0 a silněji	A 2, M 11, Sem., Robusta 5, Nevole
Hrušeň	Slabě		Kdouloň
	Silně		semenáč

Síla vzrůstu		Intenzita růstu (%)	Názvy podnože
Třešně a višně	slabě	cca o 50 %	Gi-Sel-A-5, P-HL-A
	středně	o 30 – 35 %	Colt, P-HL-B, Mahalebka
	Silně vzrůstné	0 %	Ptačka
Slivoně, meruňky	Slabě	o 65-55 %	Pixi, Wa x Wa
	středně	o 25 – 35 %	Wangenhaimova, St. Julien A, MY-KL-A, semenáč
	Silně	o 0 – 20 %	Myrobalán, Ishtara

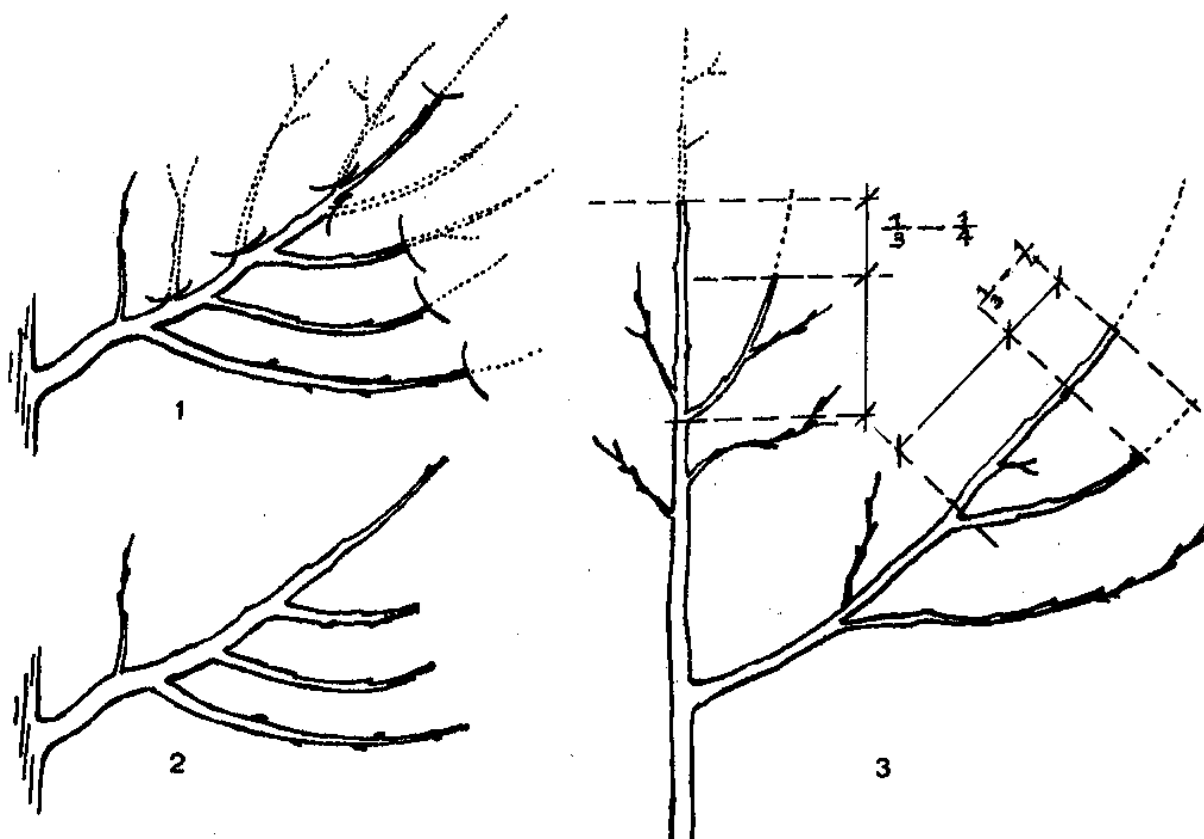
Proč provádíme výchovný řez po výsadbě?

Důvodem je redukce nadzemní části vůči kořenům, aby ji dokázali vyživit. Po jarní výsadbě zakracujeme na 3 vyvinuté pupeny. Dále aby stromek rozvětvil a uvnitř koruny byl dostatečný obrost se kterým se bude dát pracovat.

A – Starkrimson, Goldspur; B – Spartan; C – Idared, Glala, Jonagold, Golden Delicious, Melrose; D – Rubín a jeho mutace

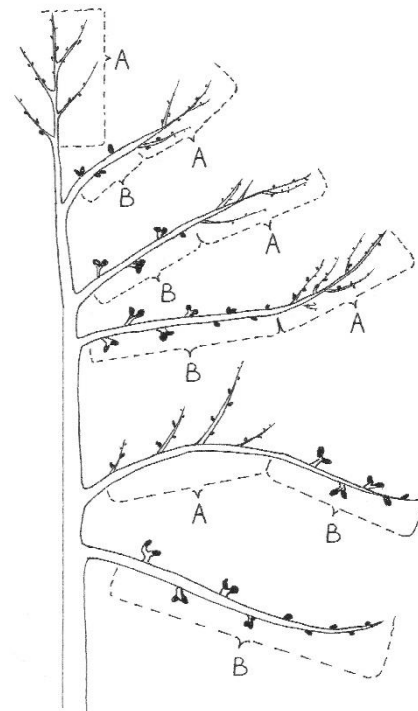
41. Výchovný řez kosterní (postranní větve); 1 před zkrácením, 2 po zkrácení, 3 závislost jednotlivých pater a terminálu po zkrácení.

Provedení závisí na:

- Pěstitelském tvaru (kmenný tvar, zákrsek, vřeteno)
- Druhu a odrůdě (různý charakter růstu a plodnosti)
- Stupni zestárnutí
- Délce přírůstků
- Kvalitě předchozího výchovného/udržovacího řezu
- Redukce násady / střídavá plodnost

Pravidla

1. Odstranit nemocné a poškozené větve a výhony
2. Prosvětlit korunu – odstranit nevhodně rostoucí, křížující se a zahušťující partie
3. vlky
4. Větve překážející agrotechnice (sekání, ...)
5. Dodržovat hierarchii větví a tvar koruny

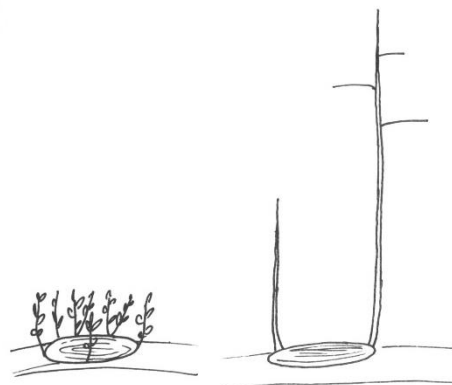

Jak na „vlky“

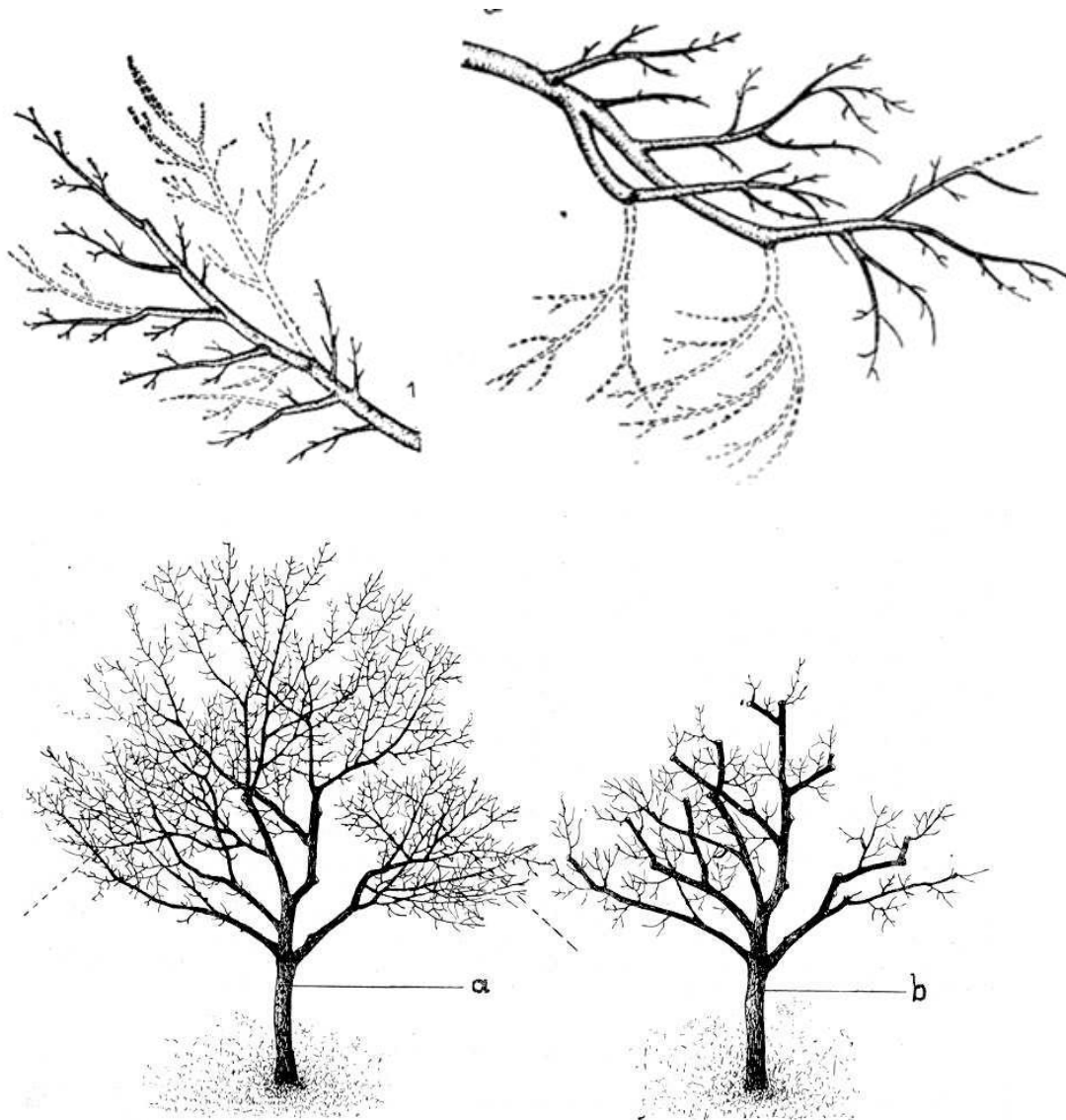
„Vlky“ jsou opravným a hojivým mechanismem stromu. Slouží k obnově koruny při poškození a odstranění větve. Ať je odstranění přirozené nebo řezem. Vždy slouží k posílení hojivých aktivit okolo rány.

Pokud jich je okolo rány moc, tak je můžeme v ranné fázi (zelené mladé ještě nedřevnaté) vytrhnout (již neproraší). Dále je můžeme vystříhat v srpnu, kdy již také neproraší a bude koruna i prosvětlena.

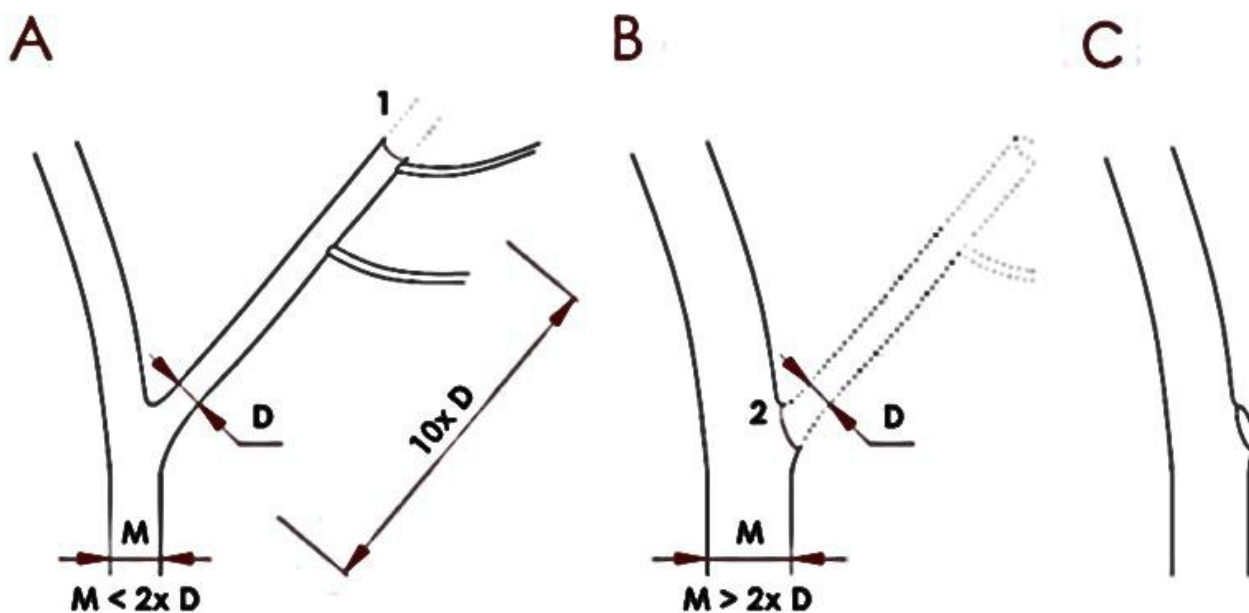
Když je vystříháme při zimním řezu, je vhodné jich okolo rány pár ponechat. Dále budou pomáhat hojení rány a také nebude docházet k tak velkému prorůstání nových „vlků“. Strom si bude spokojený, že mu nějaké větve v daném místě zbyly.

Mírné zmlazení

Zahnuv řez

Když průměr nové hlavní větve dosáhne téměř průměru větve původní, je možno původní větev odstranit.

Chyby

1. Příliš radikální zmlazovací řez

Projevuje se zpravidla sesazením na pouhé torzo stromu. Následkem vzniklé nerovnováhy mezi kořeny a nadzemní částí, strom sice bohatě obrazí prakticky ze všech spících pupenů, bohužel ani tyto bujné výhony zdaleka nemohou přitáhnout tolik energie, která by proudila v celém objemu odstraněné biomasy. Spodní polovina větve začne postupně schnout, a prosychání postupuje dál ke kmeni. V delším horizontu může nastat invaze dřevokazných hub a celkově se strom stává mechanicky nestabilní, je pravděpodobnější, že se rozláme. Po dobu minimálně dvou let se navíc nedostaví úroda.

2. Odstranění terminálu a vznik duté koruny

Následkem ztráty terminálu, který působí dominantně na podřízené větve, ztratí strom jakýkoliv růstový řád. Vyrazí spousta kolmo rostoucích výhonů, které ho chtějí nahradit. Pokud ošetřujeme podobně sesazený strom, je nutné tyto vlky postupně odstranit, protože vzhledem k nevyhovujícímu směru růstu se nedají použít pro zmlazení kosterních větví. Odstranění vlků je leckdy vhodné rozložit do dvou let, pokud by hrozil vznik delších hluchých partií na kosterních větvích. Vlky které případně necháme, je však vhodné sesadit na boční větvíčku. Odstranění terminálu má ještě další negativní význam a to vznik tzv. bazénku, dole v duté koruně. I při sebelepším zatření řezné rány, není možné očekávat v delším horizontu, že rána nezačne vyhnívat. Stéká tam totiž voda z velké části objemu stromu.

3. Vyholování kosterních větví

Místo toho, aby se páky na kosterních větvích snížili sesazením na mladší odnož, nesmyslně se odstraní právě ony mladší větve a páka zůstane víceméně totožná. Plodnost se stěhuje výhradně na obvod koruny. Takové stromy je pak možné sklízet pouze setřepáním.

4. Ponechání zlámaných větví

U správně udržovaného stromu by nikdy nemělo dojít k uschnutí nějaké větve, vzhledem k rovnoměrnému toku energie. Neuřezaný konec větve (pahýl) navíc může tvořit bariéru v odtoku vody. V horizontu několika let pak může dojít k prohnívání do kosterní větve. Jedná se o častou a zcela zbytečnou příčinu snížení mechanické odolnosti mnoha stromů.

5. Ponechání pahýlů

Pokud necháme neaktivní, tedy suchý pahýl, rána se nemůže zacelovat, dřevo začne postupně prosychat a nekróza postupuje dál do kmene. Při nápravném řezu je leckdy kalus na části řezu neaktivní, rána se tedy zaceluje mnohem pomaleji a méně rovnoměrně. Podobně jako u suchých větví v neudržovaném stromu postupuje prosychání do kmene či kosterní větve. Platí pravidlo řezu na větevní kroužek, příp. i lehce pod ním, roztřepené okraje ran je dobré zahladit zahradnickou žabkou.